

Максим КУРИЛЯК

к.е.н., старший викладач

*Західноукраїнського національного
університету*

АДАПТАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ ДО БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ У ГАЛУЗЕВОМУ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ВИМІРАХ

Аналіз динаміки капіталовкладень свідчить про глибоку трансформацію інвестиційного ландшафту України під впливом безпекових чинників. У 2021 році було зафіксовано рекордний за десятиліття обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що склав 7,32 млрд USD. Цей показник став індикатором високого рівня довіри міжнародного капіталу до національної економіки напередодні повномасштабного вторгнення.

Початок агресії РФ у 2022 році спровокував стрімку дестабілізацію інвестиційного клімату: обсяг надходжень скоротився до 0,53 млрд USD. Ключовим бар'єром для інвестування стала критична невизначеність щодо збереження виробничих потужностей та функціонування логістичних ланцюгів через постійну загрозу фізичного знищення активів країною-агресором.

Незважаючи на триваючі бойові дії, у 2023 році спостерігалось суттєве зростання обсягів ПІІ – до 4,5 млрд USD. Проте така позитивна динаміка могла бути зумовлена переважно адміністративними чинниками, зокрема жорсткими валютними обмеженнями НБУ на виведення дивідендів за кордон. Це змусило іноземних бенефіціарів вдатися до вимушеного реінвестування прибутку всередині країни замість його репатріації. Такий механізм має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку він забезпечує підтримку ліквідності національної економіки, проте з іншого, актуалізує потребу у створенні довгострокових стимулів для залучення саме «нового» (Greenfield) капіталу в межах стратегії повоєнного відновлення.

Однак у 2025 році приплив прямих іноземних інвестицій в Україну знизився на 43,3%, склавши 2,279 млрд USD [1].

Дослідження розподілу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за країнами походження свідчить про домінування капіталу з офшорних та напівофшорних юрисдикцій. Ключовими резидентами-інвесторами за обсягами акумульованих активів залишаються Кіпр (що очолив рейтинг у 2024 році), Британські Віргінські острови, Нідерланди та Швейцарія. Вибір зазначених юрисдикцій зумовлений низкою інституційних та фіскальних чинників, зокрема: наявністю пільгових режимів оподаткування прибутку та дивідендів у межах міжнародного податкового планування; ліберальним вимогами до розкриття інформації про кінцевих власників активів та прозорості банківських операцій; явищем «round-

tripping», коли значна частка цих надходжень фактично є репатріацією українського капіталу, який попередньо був виведений у юрисдикції з низькими податками для мінімізації ризиків та оптимізації фінансових потоків.

Лідером за обсягом ПІІ залишається фінансовий сектор (переважно банки), тоді як промисловість після початку повномасштабного вторгнення втрачала інвестиції. У 2023-2024 рр. порівняно з 2015-2021 рр. значно виросла частка торгівлі та ІТ, тобто галузей із нижчими воєнними ризиками. Частка аграрного сектора залишається майже на тому ж рівні (табл. 1).

Таблиця 1.

Галузі з часткою ПІІ понад 10% [1]

	2015-2021 (%)	2023-2024 (%)
Фінансова та страхова діяльність	43	37
Сільське, лісове та рибне господарство	13	10
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	10	12
Промисловість (загалом)	26	-19
Видобувна промисловість	17	-10
Торгівля	6	44
Інформація та комунікації	3	23

Примітка: від'ємні значення означають, що відплив капіталу був більшим за приплив

У територіальному розрізі спостерігається значна концентрація інвестиційного капіталу, що зумовлено нерівномірністю економічного розвитку та інфраструктурною спроможністю регіонів. Ключовими реципієнтами ПІІ залишаються м. Київ, Дніпропетровська та Київська області [2]. Така географічна детермінація пояснюється низкою чинників: висока концентрація адміністративних ресурсів, фінансових установ; розвинений промисловий комплекс Дніпропетровської області, що залишається привабливим для стратегічних інвесторів навіть в умовах воєнних ризиків; високий рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури Київщини, що є критично важливим для інтеграції в європейські ланцюги доданої вартості.

Основним завданням у повоєнній розбудові економіки України є формування сприятливого інвестиційного клімату. Стратегічні напрями політики залучення капіталу як українського, так і іноземного, включають:

- підвищення захищеності інвестицій через удосконалення законодавчої бази, співпрацю з правоохоронними органами та інституційну підтримку (зокрема, через компанію UkraineInvest, яка надає консультативну послугу інвесторам, сприяючи їх взаємодії з державними органами);
- залучення міжнародної фінансової допомоги для зміцнення національної валюти та підтримання міжнародних резервів;

- оптимізація податкових умов, адаптованих до потреб як вітчизняних, так і зовнішніх інвесторів;
- масштабування програм кредитування для малого та середнього бізнесу особливо у прифронтових регіонах;
- розвиток страхових механізмів для зниження ризиків, пов'язаних із війною.
- запровадження ефективного громадського контролю та забезпечення незалежності ЗМІ, що є визначальними факторами для формування довіри до державних інституцій.

Список використаних джерел:

1. <https://abiznes.com.ua/inozemni-investytsii-v-ukraini-obvalylysia-na-43-khto-kupuie-ta-chomu-8949/>
2. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-udoskonaliv-oblik-pryamih-inozemnih-investitsiy>
3. <https://www.dsnews.ua/ukr/politics/obsyag-kapitalnih-investitsiy-v-ukrajini-u-2025-roci-zris-na-25-2-18032026-455460>
4. Лизун М. В., Ліщинський І. О. Глобальне управління в контексті формування світового економічного порядку. *Наука молода*. 2013. Вип. 20. С. 40–46
5. Лизун М. В. Розвиток світової валютної системи крізь призму її елементів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. №. 4. С. 82-95.